

Spis treści

	s.	Nb.
Wstęp do drugiego wydania polskiego	XVII	
Wstęp do pierwszego wydania polskiego	XIX	
Wykaz skrótów	XXI	
Wykaz literatury	XXV	
Rozdział I. Wiadomości wprowadzające	1	
§ 1. Prawo europejskie jako system powiązanych porządków prawnych	1	1
I. Prawo europejskie w znaczeniu węższym	2	2
II. Prawo europejskie w znaczeniu szerszym	4	5
III. Zróżnicowane cele europejskich systemów prawnych	7	11
IV. Wyjaśnienia terminologiczne	9	13
§ 2. Rada Europy	10	14
I. Cele i struktura	10	14
II. Akty prawne Rady Europy	11	17
§ 3. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności jako ogólnoeuropejski standard ochrony praw podstawowych	13	18

	s.	Nb.
I. Znaczenie Konwencji	13	18
II. Organy konwencyjne	15	20
III. Postępowanie	16	22
IV. Orzecznictwo Trybunału dotyczące poszczególnych praw zagwarantowanych w Konwencji	21	24
1. Autonomiczna wykładnia praw zagwarantowanych w Konwencji	21	24
2. Obowiązki państwa w zakresie ochrony praw i wolności według Konwencji	23	26
3. Zakaz niehumanitarnego traktowania	23	27
3.1. Ekstradycja	24	28
3.2. Wydalenie cudzoziemca	24	29
3.3. Kara śmierci	25	30
4. Ochrona rodziny i życia prywatnego	25	31
5. Wolność wyrażania opinii	26	32
6. Ochrona własności	26	33
7. Zakaz dyskryminacji	29	36
8. Granice praw zagwarantowanych w Konwencji ..	29	37
V. Obowiązywanie Konwencji w prawie krajowym ..	32	40
VI. Znaczenie Konwencji dla ochrony praw podstawowych Unii Europejskiej	33	41
§ 4. Rozwój Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	36	43
I. Europejska Wspólnota Węgla i Stali	37	43
II. Traktaty Rzymskie: utworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej	39	46
III. Dalsza rozbudowa porządku wspólnotowego	40	48
IV. Traktat z Maastricht o Unii Europejskiej	41	51
1. Ustanowienie Unii Europejskiej	42	53
2. Zmiany w Traktatach wspólnotowych	42	54
3. Umowa o polityce społecznej	43	55
V. Europejski Obszar Gospodarczy	43	56
VI. Rozszerzenie Unii Europejskiej w 1995 r.	44	57
VII. Odrębne nurty prawa wspólnotowego (umowy z Schengen i Dubliną)	44	58
VIII. Traktat z Amsterdamu	45	59
IX. Traktat z Nicei	46	63
X. Rozszerzenie Unii Europejskiej w 2004 r.	47	64

	s.	Nb.
XI. Zakres terytorialny obowiązywania prawa Unii Europejskiej	48	65
XII. Konwent Europejski i Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy	50	66
§ 5. Struktura Unii Europejskiej	52	67
I. Trzy filary Unii Europejskiej	52	67
II. Rada Europejska jako kierowniczy organ Unii Europejskiej	53	69
III. Współdziałanie organów wspólnotowych w II i III filarze	54	70
IV. Relacja Wspólnoty – Unia Europejska	55	72
V. Powiązanie Traktatów wspólnotowych z Traktatem o UE	56	74
VI. Wzmocniona współpraca	57	75
§ 6. Charakter prawny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	58	76
I. Wspólnoty Europejskie jako organizacje międzynarodowe	58	76
1. Podmiotowość prawna w prawie międzynarodowym	58	76
2. Obowiązywanie powszechnego prawa międzynarodowego	59	78
2.1. Związanie Wspólnot Europejskich	59	78
2.2. Prawo wspólnotowe a stosunki prawnomiędzynarodowe między państwami członkowskimi	60	79
3. Zdolność prawna w wewnętrznym obrocie prawnym	61	80
4. Przywileje i immunitety	61	81
II. Ponadnarodowy charakter Wspólnot Europejskich	61	82
1. Prawo wspólnotowe jako autonomiczny system prawny	62	83
2. „Bezpośrednie obowiązywanie” prawa pochodnego	63	84
III. Charakter prawny Unii Europejskiej	64	85
IV. System Unii Europejskiej jako „związek państw”	65	87
§ 7. Stosunek Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej do państw członkowskich	68	89
I. Państwa członkowskie jako „włodarze Traktatów”	68	90

	s.	Nb.
II. Przystąpienie i wystąpienie państwa członkowskiego z Unii Europejskiej	70	93
1. Przystąpienie nowego państwa członkowskiego	70	93
2. Wystąpienie państwa członkowskiego z Unii ...	71	94
III. Podstawowe zasady w relacjach między Wspólnotami a państwami członkowskimi	72	96
1. Obowiązek lojalności i wierności Traktatowi (art. 10 TWE)	72	96
2. Koordynacja polityk gospodarczych (art. 4 TWE)	73	98
3. Zakaz dyskryminacji (art. 12 TWE)	74	99
4. Zasada pomocniczości	78	102
5. Klauzule ochronne i na wypadek stanów wyjątkowych	79	104
IV. Podstawowe wartości Unii Europejskiej	80	105
Rozdział II. Wspólnoty Europejskie jako rdzeń Unii Europejskiej	83	
§ 8. Instytucje Wspólnot Europejskich	83	106
I. Przegląd	83	106
1. Wzajemne relacje dwóch Wspólnot i ich wspólnych organów	83	106
2. Organy naczelne	84	107
3. Podział funkcji w systemie wspólnotowym	85	112
4. Siedziba organów	86	113
5. Aparat administracyjny	87	114
6. Porozumienia między organami	87	115
II. Rada Unii Europejskiej	88	116
1. Uwagi wstępne	88	116
2. Skład i aspekty organizacyjne	89	117
2.1. Skład	89	117
2.2. Komitet Stałych Przedstawicieli i Sekretariat Generalny jako organy pomocnicze	89	118
2.3. Regulamin Rady	90	119
3. Podejmowanie decyzji	90	121
4. Zadania	95	126
III. Komisja	97	128
1. Uwagi ogólne	97	128
2. Skład Komisji	97	129
3. Podejmowanie decyzji i Regulamin wewnętrzny	99	130

	s.	Nb.
4. Zadania	100	131
5. Organizacja wewnętrzna	101	135
IV. Parlament Europejski	103	136
1. Uwagi ogólne	103	136
2. Skład i organizacja	103	137
3. Zadania	107	140
4. Partie polityczne	109	141
V. Trybunał Sprawiedliwości	109	142
1. Uwagi ogólne	109	142
2. Organizacja i tryb postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości	110	144
3. Sąd Pierwszej Instancji	111	146
4. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości jako czynnik integracyjny	112	147
VI. Trybunał Obrachunkowy	113	148
VII. Organy opiniodawcze	113	149
1. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	113	149
2. Komitet Regionów	114	150
VIII. Pozostałe instytucje	114	151
1. Europejski Bank Inwestycyjny	114	151
2. Inne samodzielne instytucje urzeczywistniające cele traktatowe	114	152
IX. Zasada równowagi instytucjonalnej	115	153
§ 9. Źródła prawa wspólnotowego	116	154
I. Wstęp	116	154
II. Pierwotne prawo wspólnotowe	117	155
1. Traktaty ustanawiające Wspólnoty i ich części składowe jako porządek prawny Wspólnot	117	156
1.1. Zasady podstawowe	118	157
1.2. Zmiana Traktatów	118	158
1.3. Bezpośrednia skuteczność postanowień traktatowych	120	161
2. Ogólne zasady prawa wspólnotowego	122	163
3. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej	126	169
III. Pochodne prawo wspólnotowe	129	171
1. Rozporządzenie	129	172
2. Dyrektywy	130	173
2.1. Nakaz skutecznej implementacji dyrektyw	131	176
2.2. Wykładnia dyrektyw	132	178
2.3. Bezpośrednia skuteczność dyrektyw	133	179

	s.	Nb.
3. Decyzje	135	182
4. Zalecenia i opinie	136	183
5. Inne akty prawne	136	184
6. Akty prawne w Traktacie Konstytucyjnym	136	185
IV. Kompetencje Wspólnot (Unii Europejskiej) oraz zasada kompetencji powierzonych	137	186
1. Podstawa traktatowa dla kompetencji organów .	137	186
2. Niepisane kompetencje wspólnotowe	138	188
3. Uprawnienie generalne wynikające z art. 308 TWE	139	190
4. Typologia kompetencji wspólnotowych	139	191
5. Dyskusja na temat kompetencji	140	192
6. Porządek kompetencyjny w Europejskim Traktacie Konstytucyjnym	142	194
V. Stanowienie prawa	142	195
1. Uwagi ogólne	142	195
2. Współdziałanie Parlamentu Europejskiego	143	196
3. Wydawanie przepisów wykonawczych	145	200
VI. Wykładnia prawa wspólnotowego i rozwój prawa dokonywany przez sądy	146	201
VII. Domniemanie ważności aktów prawnych wydawanych przez organy wspólnotowe	146	202
§ 10. System ochrony prawa wspólnotowego	147	203
I. Trybunał Sprawiedliwości jako gwarant ochrony prawa wspólnotowego	147	203
II. Postępowanie w razie naruszenia zobowiązań traktatowych	148	205
1. Skarga Komisji	148	205
2. Skarga państwa członkowskiego	149	206
3. Środki podejmowane według zasad prawa międzynarodowego	149	207
III. Skarga o stwierdzenie nieważności	150	208
1. Uwagi ogólne	150	208
2. Spór między organami	151	209
3. Skarga o stwierdzenie nieważności wniesiona przez osoby prawne i fizyczne	152	212
3.1. Skarga na orzeczenia osób trzecich	153	213
3.2. Skarga przeciwko aktom normatywnym	154	214
IV. Skarga na bezczynność organu (na zaniechanie)...	155	217
V. Skarga prejudycjalna	155	218
1. Przedmiot i znaczenie	155	218

	s.	Nb.
2. Podmioty uprawnione do zadawania pytań prawnych i obowiązek zadawania pytań prawnych	156	219
3. Wyjątki od ważności prawa pochodnego: monopol Trybunału odnośnie uznania orzeczeń za nieważne	157	220
4. Tymczasowa ochrona prawna	158	221
5. Działania wiążące i postanowienie wstępne	160	222
VI. Skarga o odszkodowanie i odpowiedzialność Wspólnot	161	223
VII. Rola sędziego	162	224
§ 11. Prawo wspólnotowe a prawo krajowe	163	226
I. Prymat prawa wspólnotowego	163	226
II. Odpowiedzialność państw członkowskich za naruszenie prawa wspólnotowego	168	230
1. Odpowiedzialność państwa za brak implementacji dyrektyw	168	230
2. Odpowiedzialność za akty ustawodawcze i akty postępowania administracyjnego	170	233
3. Wykonywanie prawa wspólnotowego w prawie krajowym	173	237
§ 12. Finanse Wspólnot Europejskich	175	238
I. Budżet	175	238
II. Dochody i wydatki budżetowe	177	242
1. Dochody budżetowe	177	242
2. Wydatki budżetowe	178	243
III. Działalność finansowa nieprzewidziana w budżecie Wspólnoty	178	244
§ 13. Obywatelstwo Unii	179	245
I. Znaczenie obywatelstwa unijnego	179	245
II. Swoboda przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich jako prawo obywatela Unii	180	247
III. Prawa polityczne	183	251
1. Prawo do uczestnictwa w wyborach komunalnych	183	251
2. Wybory do Parlamentu Europejskiego	184	253
IV. Ochrona dyplomatyczna i konsularna	185	254
§ 14. Wspólny rynek i rynek wewnętrzny	186	255

	s.	Nb.
I. Wspólny rynek i rynek wewnętrzny jako cele integracji gospodarczej	186	255
II. Instrumenty służące do urzeczywistnienia rynku wewnętrznego.....	188	258
III. Znaczenie generalnego upoważnienia wynikającego z art. 308 TWE	189	259
§ 15. Swobody rynku wewnętrznego	190	260
I. Swobody jako filar rynku wewnętrznego	190	260
II. Wspólna struktura: swobody jako podstawa zakazu ograniczeń i dyskryminacji	190	261
III. Ochrona prawna	192	263
§ 16. Swobodny przepływ towarów	194	265
I. Zniesienie ciał wewnętrznych i opłat o skutku równoważnym	194	265
II. Zakaz ograniczeń ilościowych i środków o równoważnym skutku	195	266
1. Znaczenie dla rynku wewnętrznego	195	266
2. Środki o skutku równoważnym – formuła <i>Dassonville</i>	196	267
3. Granice niedyskryminujących ograniczeń sprzedaży w myśl zakazu art. 28 TWE – formuła <i>Keck</i>	197	269
III. Uzasadnienia ograniczeń w handlu.....	200	272
1. Wymogi konieczne wynikające z art. 28 TWE – <i>Cassis de Dijon</i>	200	273
2. Uzasadnienie ograniczeń w przepływie towarów według art. 30 TWE.....	202	274
3. Zasada proporcjonalności	203	275
4. Ochrona własności przemysłowej i handlowej ..	207	279
IV. Oddziaływanie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości	211	282
V. Monopole o charakterze handlowym	212	283
§ 17. Swobodny przepływ osób	212	284
I. Swoboda przepływu pracowników.....	212	285
1. Przedmiot swobody przepływu pracowników ..	213	286
2. Naruszenie swobody przepływu pracowników przez podmioty trzecie	215	290
3. Ograniczenia i wyjątki	216	291
4. Prawo pochodne	217	292
II. Swoboda przedsiębiorczości.....	220	295

	s.	Nb.
1. Zakres swobody przedsiębiorczości	220	295
2. Ograniczenia i wyjątki	224	299
3. Prawo pochodne	224	300
III. Dyskryminacja na niekorzyść własnego obywatela	225	301
§ 18. Swoboda świadczenia usług	226	302
I. Przedmiot swobody świadczenia usług	226	302
II. Dopuszczalność ograniczeń	229	303
III. Regulacja swobody świadczenia usług w prawie pochodnym	231	305
§ 19. Swoboda przepływu kapitału i płatności	234	308
§ 20. Zbliżanie prawodawstw krajowych	237	311
I. Pochodne prawo wspólnotowe	237	311
II. Zbliżanie prawa poprzez umowy prawa międzynarodowego	241	315
§ 21. Regulacja swobody przepływu osób i współpraca w sprawach cywilnych	241	316
I. Polityka swobody przepływu osób	241	316
II. Reżim z Schengen	242	317
III. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych	244	321
§ 22. Rolnictwo	245	322
§ 23. Prawo konkurencji	248	327
I. Uwagi ogólne	248	327
II. Zakaz karteli z art. 81 TWE	249	329
1. Zakaz porozumień wpływających na konkurencję (art. 81 ust. 1 TWE)	249	329
2. Klauzula nieważności	251	332
3. Wyjątki (art. 81 ust. 3 TWE)	251	333
III. Zakaz nadużywania pozycji dominującej (art. 82 TWE)	252	334
IV. Właściwość i postępowanie administracyjne	256	338
V. Kontrola koncentracji	258	341
VI. Ekstraterytorialna skuteczność prawa konkurencji	259	343
VII. Przedsiębiorstwa publiczne (art. 86 TWE)	260	344
VIII. Wzajemna relacja między wspólnotowym i krajowym prawem konkurencji	263	350
IX. Pomoc publiczna	264	351
X. Problemy konkurencji w prawie międzynarodowym	266	353

	s.	Nb.
XI. Dostęp do sieci w sektorze energetycznym i innych sektorach.....	267	354
§ 24. Polityka handlowa.....	268	355
I. Uwagi ogólne	268	355
II. Wspólna taryfa celna	271	360
§ 25. Ochrona środowiska naturalnego.....	272	362
§ 26. Polityka społeczna.....	276	370
I. Uwagi ogólne	276	370
II. Wprowadzenie porozumienia o polityce społecznej do TWE.....	277	371
III. Mechanizmy urzeczywistnienia prawa.....	278	372
IV. Zakaz dyskryminacji na rynku pracy ze względu na płeć.....	279	373
§ 27. Inne polityki.....	284	379
I. Zatrudnienie	284	379
II. Transport	285	380
III. Edukacja i kultura.....	286	381
IV. Ochrona zdrowia	287	382
V. Ochrona konsumentów	287	383
VI. Energetyka.....	288	384
VII. Przemysł.....	288	385
VIII. Polityka regionalna.....	288	386
IX. Badania i rozwój technologiczny	289	387
§ 28. Polityka gospodarcza i pieniężna: unia gospodarcza i walutowa	289	388
I. Polityka gospodarcza.....	290	389
1. Podstawy traktatowe	290	389
2. Pakt Stabilności i Rozwoju	292	391
II. Polityka pieniężna	295	394
III. Unia walutowa jako wyznacznik stabilności Wspólnoty	296	395
IV. System instytucji w unii walutowej.....	297	396
V. Europejski System Walutowy – zarys historyczny ..	299	401
VI. Stopniowe urzeczywistnienie unii gospodarczej i walutowej.....	301	403
1. Pierwszy i drugi etap	301	404
2. Realizacja trzeciego etapu	302	405
2.1. Kryteria konwergencji.....	302	406
2.2. Plan czasowy i procedura postępowania....	306	413
2.3. Państwa członkowskie unii walutowej.....	307	415

	s.	Nb.
2.4. Państwa członkowskie objęte derogacją.	308	416
2.5. Wystąpienie z unii walutowej	309	417
§ 29. Stosunki zewnętrzne	310	418
I. Kompetencje w stosunkach zewnętrznych	310	418
II. Skutki umów międzynarodowych w prawie wspólnotowym	313	421
III. Wspólnota Europejska i handel międzynarodowy (GATT/WTO)	313	422
1. Związanie Wspólnoty Europejskiej prawem międzynarodowym	313	422
2. Skuteczność przepisów WTO w prawie wspólnotowym	314	424
IV. Umowy stowarzyszeniowe	319	431
V. Europejski Obszar Gospodarczy	321	436
VI. Stosunki transatlantyckie	322	437
Rozdział III. Współpraca międzyrządowa i perspektywa reform w Unii Europejskiej	325	
§ 30. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa	325	439
§ 31. Współpraca Policyjna i Sądowa w Sprawach Karnych ...	332	446
§ 32. Perspektywy rozwoju Unii Europejskiej	336	451
§ 33. Traktat Konstytucyjny dla Europy	338	453
I. Dyskusje w sprawie Konstytucji	338	453
II. Zmiany w Traktacie Konstytucyjnym w formie opracowanej przez Konwent Europejski.	339	454
Rozdział IV. Inne formy współpracy w dziedzinie polityki obronnej i bezpieczeństwa	341	
§ 34. Unia Zachodnioeuropejska	341	455
I. Unia Zachodnioeuropejska jako sojusz obronny i jako system wspólnego bezpieczeństwa	341	455
II. Przeniesienie zadań UZE na Unię Europejską	343	459
§ 35. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)	344	460
I. Rozwój od KBWE do OBWE	344	460
II. Instytucje	347	468
Indeks rzeczowy	351	